

Script van 'De Joodse Vrouw' (theatermonoloog over solidariteit en verraad).

Van

Allard van Lenthe,

Grote Poot 10, 7411 KE, Deventer

avanlenthe@hetnet.nl

0570-614317 (06-15091147).

Thema:

*Discriminatie

*Solidariteit en verraad

*Vervolging van de joden, de homo's en de Roma's in de Tweede Wereldoorlog

Inhoud:

'De joodse vrouw' is een éénakter van Bertolt Brecht uit de cyclus 'Angst en ellende van het Derde Rijk', geschreven tussen 1935 en 1937.

Negentien 32, Stuttgart.

Een joodse vrouw verlaat, omdat zij weet dat haar niet veel goeds te wachten staat in het Hitler-Duitsland. Ze is gaan horen bij de outcast en zij wil haar man (een niet joodse arts) niet betrekken bij haar maatschappelijke val.

Zij bereidt zich voor op een afscheid van haar man. Wanneer hij thuis komt, zegt de man precies datgene, waarvan zij gehoopt had dat hij dat niet zou zeggen.

Het toneelbeeld: een huiskamer.

Attributen en rekwisieten: twee grote koffers, tafeltje en oude telefoon, notitieboekje, grote asbak en lucifers, oude radio, kleren, bontjas, stoel en schemerlamp, fotolijst met foto van de man, een tafel gedekt voor 1 persoon, kapstok,

Geluid: cd-speler.

Licht: theaterlicht.

Spelers:

1. Vrouw (40 jaar).
2. Man (40 jaar, een arts en wetenschappelijk medewerker).

Begin:

(De radio staat aan Comedien Harmonists).

(Controleert haar reispapieren, haar paspoort e.d , belt daarna iemand op)

De vrouw: Met Judith Keith. Met u dokter? Goedenavond...

Ik bel even om te zeggen, dat ik niet meer kan komen bridgen. Ja, u moet een vervanger voor mij zoeken .Ik ga een poosje weg...Nee, zo lang zal het niet zijn, maar een paar weken zullen het wel worden..

Naar Amsterdam....Ja, daar moet het heel mooi zijn in het voorjaar....

Naar vrienden...Nee, meervoud.

Hoe het dan verder moet met het bridgen? ...Maar we hebben toch al twee weken niet gespeeld?....

Nee nee,...Frits was ook verkouden, dat was de reden.. En bovendien had uw vrouw haar moeder op bezoek.

Nee maar dokter, hoe zou ik?

Dat weet ik....

Waarom zou ik zoiets denken?...Nee. zo plotseling was het helemaal niet....

Ik heb het alleen zo lang mogelijk uitgesteld...

Nee, van ons bioscoopavondje komt nu ook niets meer....

Wilt u Frits zo nu en dan eens bellen? Liefst op zondag?

En doet u de groeten aan uw vrouw?. En een prettige avond nog.

(Ze hangt op en belt een ander nummer)

Met Judith Keith..Kan ik mevrouw Muller spreken?

.....Lotte? Met Judith Zeg, ik ga een tijdje weg.. ...

Nee, ik mankeer niks. Ik wil er een tijdje tussenuit.....

Waarvoor ik je bel: Frits heeft aanstaande dinsdag de professor op bezoek.
En het leek hem een goed idee als jullie ook komen.

Nee, ik zelf zal er dan niet bij zijn..ik vertrek vanavond..

Ja volgende week dinsdagavond

Daar heeft het niks mee te maken. Het leek me alleen een goed idee als jullie ook zouden komen.

Dat weet ik toch! Natuurlijk weet ik dat jullie niet zo zijn....Maar de tijden zijn zo onzeker en de mensen worden steeds voorzichtiger

Dus jullie komen ! Als Max kan?..Natuurlijk kan Max. Zeg hem maar dat de professor er ook is.

Ik moet nu ophangen...Dag.

(Ze hangt op en belt een ander nummer)

Gertud? Ja met Judith. Neem me niet kwalijk dat ik je lastig val...

Ha fijn...

Ik wilde je vragen of je de komende tijd voor Frits kunt zorgen..

Ik ga een paar maanden op reis...En nu dacht ik: jij als zijn zuster..
Waarom wil je dat niet?..

Nou goed, dan zal hij jou wel bellen, als je dat liever hebt....Ja, dat zal ik hem zeggen....

Het gaat allemaal wel, maar het huis is een beetje te groot. Wat er in zijn werkkamer gedaan moet worden, weet Ida. Laat haar dat maar doen....Ze is best pienter en Frits is aan haar gewend..

O ja nog iets. Dat moet je niet persoonlijk opvatten, maar Frits wil voor het eten met rust gelaten worden, als hij van zijn werk komt. Ik hield daar altijd rekening mee..

Misschien wil jij daar ook aan denken

Ik wil daar nu liever niet over discussiëren, mijn trein gaat zo en ik moet nog veel doen

Let een beetje op zijn kleren wil je? En help eraan herinneren dat hij naar de kleermaker moet, want hij heeft een nieuwe overjas besteld.

En zorg ervoor dat de verwarming in zijn kamer aan staat..Hij slaapt altijd met een open raam en ik vind dat eerlijk gezegd nu wel wat te koud.

Nee, ik geloof niet dat hij zich moet harden.

Goed Gertrud, nu moet ik ophangen. Alvast bedankt en we schrijven elkaar nog wel.

(Ze hangt op en belt een ander nummer)

Anna? Met Judith...

Zeg ik vertrek vannacht.

Nee, het kan niet anders... Het wordt te moeilijk..te moeilijk ja...

Nee Frits wil het niet. Eerlijk gezegd weet hij het nog niet. Ik heb gewoon mijn koffers gepakt...

Nee, dat geloof ik niet, ik denk niet dat hij veel zal zeggen.

Het is gewoon te moeilijk voor hem en het dringt ook niet helemaal tot hem door....

Nee daar hebben we geen afspraken over gemaakt, we hebben het er eigenlijk nooit over gehad.

Nee, hij is niet veranderd .. Helemaal niet.

Willen jullie zo nu en dan eens naar hem omkijken? En probeer hem te overtuigen, dat hij dit huis gaat verkopen. Het huis is echt veel te groot voor hem..

Anna, ik had je nog graag willen zien, ...maar je weet wel.. de huismeester

Nee, kom niet naar het station. In geen geval. Tot ziens, ik zal je schrijven...Ja, echt, ik beloof je het.

(Ze steekt haar adresboekje in een bakje in brand)

(Ze pakt haar tas in, praat ineens hardop tegen een denkbeeldig persoon; praat in zichzelf)

Ik ga dus nu Fritz.

Misschien ben ik al te lang gebleven, maar....

Je moet me niet meer tegenhouden, het gaat niet meer...

Het is duidelijk, dat ik je ondergang zal zijn.

Natuurlijk weet ik dat je niet laf bent en dat je niet bang bent voor de politie, maar de politie is niet het ergste.

Ze zullen je heus niet oppakken en in een concentratiekamp stoppen, maar ze zullen je, vandaag of morgen ontslaan.

Dan zit je thuis, dan zeg je niks, dan wordt je langzaam ziek.

Ik wil je niet hier zien zitten bladeren in een of ander tijdschrift.

Het is puur eigenbelang van me als ik ga, echt zo ...

Zeg nou niet dat je niet veranderd bent, want dat ben je wel.

Vorige week nog zei je dat uit een objectief onderzoek was gebleken, dat het percentage joodse wetenschappers niet zo hoog is.

Daar begint het altijd mee. Met die zogenaamde objectiviteit en met die schijnwetenschappelijke bewijzen..

En waarom verwijt je me de laatste tijd zo vaak dat ik nog nooit zo zionistisch was als nu? Dat lijkt me eerlijk gezegd nogal logisch, vind je niet?.

(Haalt haar schouders op) Praten?! Praten hebben we al genoeg gedaan.

(Fel) Wat bezielt ze? Wat willen ze eigenlijk? Wat heb ik ze voor kwaad gedaan?

Ik heb me toch nooit met politiek bemoeid.

Ik was nooit voor iemand of tegen iemand.

Het enige wat je van mij kunt zeggen is, dat ik een bourgeois dame was met dienstbodes en personeel en zo.

En plotseling is dat allen voorbehouden aan blondines ..uh, echte blondines.

(Pakt de koffer in)

De laatste tijd moet ik er vaak aan denken, dat jij me eens, jaren geleden, hebt verteld, dat er waardevolle en minder waardevolle mensen zijn.

De ene groep kreeg insuline als ze suikerziekte hadden en de andere groep niet. Ik had daar toen alle begrip voor. ..Stom, stom, stom!

Nu hebben ze een andere indeling gemaakt.

Nu hoor ik bij de categorie minder waardevolle mensen...

Wel bizar he, dat het mij nu overkomt.

Ja, ik pak mijn koffers

En doe nu niet alsof je niets gemerkt hebt de laatste tijd.

Alles kan Frits, maar niet dat we elkaar, het laatste uur dat we nog samen hebben, elkaar niet recht in de ogen kunnen kijken...

Laat ze dat niet voor elkaar krijgen, die leugenaars, die iedereen dwingen mee te liegen.

Herinner je je nog zo'n tien jaar geleden was er iemand die tegen mij zei, dat je aan mij niet kunt zien, dat ik een joodse ben.

En jij zei toen heel snel: nee, dat is niet waar, dat zie je wel!

En daar was ik zo blij om... dat was duidelijk..

Dus laten we er nu alsjeblieft niet om heen draaien.

Ik pak mijn spullen, omdat ze je anders zullen ontslaan als directeur van de kliniek en omdat ze je al niet meer groeten op je werk... En ook omdat je 's nachts geen oog meer dicht doet.

Ik ga weg omdat ik niet weggestuurd wil worden...

Dat is alleen maar een kwestie van tijd.

Karakter is een kwestie van tijd: je doet er een bepaalde tijd mee, net als met handschoenen. Je hebt goede handschoenen en minder goede. En de goeie gaan best een tijd mee, maar niet eeuwig.

Verdomme!.....waarom moet ik overal altijd zoveel begrip voor hebben?

Wat is er mis met de kleur van mijn haar en de vorm van mijn neus...En waarom moet ik weg uit de stad waar ik geboren en getogen ben

Wat zijn jullie voor mensen, ja jij ook. Jullie vinden de kwantumtheorie uit en ondertussen laten jullie commanderen door een stelletje criminelen.

En jullie mogen niet de vrouw hebben die jullie willen...

Monsters zijn jullie... Of hielentlikkers van monsters.

Het is misschien niet verstandig van me wat ik nu doe, maar wat heb je aan verstand in deze wereld

Je zit daar maar en je ziet hoe je vrouw haar koffers pakt en je zegt niets.

Het lijkt goddomme wel of de muren oren hebben:

Dat is Duitsland tegenwoordig: de ene helft probeert af te luisteren en de andere helft zwijgt.

(Pakt ondergoed in)

Ik ben 56, dat is niet te oud, maar ook niet meer zo jong.

Ik kan nog een beetje experimenteren.

In het volgende land mag het niet meer zo gaan. De volgende man, die ik krijg, moet ik mogen houden.

Zeg niet dat je me geld zult sturen. Je weet dat dat niet kan.

En je moet ook niet doen of het maar voor een paar weken is. Zeg dus niet: het is maar voor een paar weken, als je m'n bontjas aangeeft, die ik pas van de winter nodig zal hebben. Dit hier duurt geen paar weken

En zeg niet dat het het noodlot is. Het is een misdaad...

(Zet de koffers klaar, kijkt op haar horloge, wacht, maakt zich op)

(De man komt op en ziet dat zijn vrouw weggaat)

Vrouw: Ik ga nu.

Man: Ja maar Judith!

Vrouw: We hebben het er toch al vaker over gehad... Zo geweldig is het hier anders niet

Man: Kunnen we niks aan doen! Het is het noodlot!
.....Weet je al waar je naar toe wilt?

De vrouw: Naar Amsterdam. Gewoon weg.

De man: Daar ken je toch niemand? Wat moet je in Amsterdam
(Gaat zitten, weet zich geen raad, bladert nerveus in de krant)Of is er iets anders?

De vrouw: Ach Frits, alsjeblieft.

De man: Moet je dan weg?

De vrouw: Wil je dan dat ik blijf?

De man: Euh, nee... Misschien is het wel een goed idee, dat je gaat. Je moet er eens uit. Het is hier geen leven.

De vrouw: Ben je Muller nog tegengekomen?

De man: Ja, op de trap.
Ongemakkelijk hoor.
Ik geloof dat hij er al weer spijt van heeft, dat ie niks meer van ons wilden weten....

We zijn allemaal slachtoffers, hij ook en ik ook...

Die onderdrukking van ons intellectuelen, dat kunnen ze toch niet volhouden?!
Met leeghoofden kunnen ze toch geen oorlog voeren?! Ze moeten het toch hebben van mensen met verstand en met ruggengraat?

We zijn allemaal slachtoffers... ..

(Legt de krant weg)

Je weet dat ik niet veranderd ben, dat weet je hè Judith?

De vrouw: Ja, dat weet ik

De man: Dit kan niet lang duren. Ineens is het weer over....
Waar moet ik het geld eigenlijk naar toesturen?

De vrouw: ...Misschien post restante hoofdpostkantoor Amsterdam.

De man: Post restante Amsterdam!
Verdomme, verdomme, mijn vrouw moet toch ook kunnen leven?

De vrouw Ik ga nu Frits.

(Man en vrouw gaan staan)

De man Als je de grens over bent, haal je opgelucht adem.

De vrouw Ik heb Gertrud gebeld. Ze zal je af en toe wat helpen.

De man Zit ik niet op te wachten.

De vrouw Geef me mijn bontjas eens aan, wil je?

(De man geeft haar de bontjas aan, zij keert zich van hem af en loopt weg)

De man Die zal je niet nodig hebben, het is maar voor een paar weken.

(De man gaat zitten en leest in de krant)